

ROBERT ČIMIN

Muzej grada Koprivnice

NEKA NOVA SAZNANJA O JEDNOM SREDNJOVJEKOVNOM SELU KOD VIRJA

U srcu Podravine, u blizini rijeke Drave, između sela Virje i Molve u današnje se vrijeme intenzivno eksploatira zemni plin (CPS), te je to područje od izuzetne važnosti za cjelokupnu današnju hrvatsku energetiku. No, prije otkrića zemnog plina, na ovom se prostoru odvijao buran život, o čemu nam svjedoče slučajno pronađeni sitni ulomci kasnosrednjovjekovnih keramičkih posuda. Naime, oni se pronalaze na lagano valovitom terenu danas prekrivenom raznim poljoprivrednim kulturama, a vjerojatno je i u prošlosti to područje bilo slična oblika čime je bilo idealno za podizanje manjeg selišta.

Uvod

Putujući od Virja prema Molvama s desne strane lokalne ceste nalazi se od prije poznato višeslojno arheološko nalazište. Prepoznao ga je još 1981.g. Zorko Marković (Muzej grada Koprivnice) prilikom rekognosciranja okolice Virja i Novigrada Podravske (MARKOVIĆ 1982, 11). Nije mi poznato iz kojeg je razloga Marković nalazište nazvao toponimom Mačkovice, budući da se taj toponim nalazi dosta južnije, dok su prostorno bliži toponimi Volarski breg, Brzdeljeva, Hatačanova i Županci. Tom prigodom Marković je ustvrdio da je riječ o nalazima koji pripadaju starijem željeznom dobu (halštat), mlađem željeznom dobu (kasni laten) i kasnom srednjem vijeku.

Riječ je o nekoliko nižih brežuljaka u plodnoj ravnici potoka Čivičevca i Zdelje na nadmorskoj visini od 122-125 m (MARKOVIĆ 1982, 11; REGISTAR 1997, 202). Do sada su na tom području provedena samo kratkotrajna zaštitna arheološka iskopavanja u proljeće 2008.g. od strane Instituta za arheologiju (T. Sekelj Ivančan) prilikom čega su pronađeni mogući ostaci prerađivanja željezne rudače, tj. peći za taljenje iz željeznog doba. No, treba reći da su ta iskopavanja provedena nekih stotinjak metara sjevernije od zadnjih prikupljenih srednjovjekovnih keramičkih ulomaka koji će biti ovdje predstavljeni, tako da u ovom trenutku nisu od bitnije važnosti.

Pronađeni keramički ulomci upućuju na vrijeme od 13. do 15.st. zbog čega bi u usporedbi s pisanim izvorima i ostalim poznatim podatcima možda bilo moguće odrediti kojem kasnosrednjovjekovnom selu pripadaju. Toponim Brzdeljeva ne spominje se u srednjem vijeku, a povezan je uz obližnji potok Zdelju koji izvire na sjevernim bilogorskim obroncima kod sela Zdjelice (očigledno je porijeklo imena i tog sela). Zdelja laganim tokom putuje kroz Miholjanec i Virje da bi se sjeverno od Molvi ulila u kanal

Komarnicu (tj. korito nekadašnjeg potoka), a potom i Bistru, dok je izvjesno kako je u srednjovjekovno vrijeme činila jedan od pritoka rijeke Drave. Ovi manji potoci bili su idealni za naseljavanje stanovništva kako tijekom željeznog doba tako i srednjeg vijeka, o čemu nam potvrdu pružaju i susjedne Molve. Većina se podravskih povjesničara slaže kako su ovdje na spomenutim potocima već u 13.st. postojali brojni mlinovi (spomenimo samo da prvi spomen mlina na Komarnici potječe iz 1268.g.), što već u tako rano vrijeme može ukazivati na gospodarsku razvijenost ovog područja. Treba spomenuti da je na današnjem grbu Molvi prikazan upravo mlin, a i ime sela vjerojatno je istog porijekla (ĐURIĆ, FELETAR 1992, 231; PETRIĆ 2007a). Međutim, mještani Virja šire područje s desne strane ceste prema Molvama (nakon zatvorene tvornice Voćeproduct) danas nazivaju Županci, a ne Brzdeljeva ili Volarski breg kako stoji na topografskoj karti, a na istoj se položaj Županci nalazi nešto južnije. Osobnog sam mišljenja kako bi ponajprije trebalo vjerovati mještanima današnjeg Virja, u čijim bi se sjećanjima još uvijek mogao nalaziti točniji položaj srednjovjekovnog sela Županec.

Povijesna zbivanja u okolici Virja tijekom kasnog srednjeg vijeka

Povijesna zbivanja kasnosrednjovjekovnih zaselaka uokolo Virja usko su vezana uz posjed nekadašnjeg Virja, za koje se pretpostavlja da je nastalo u 12.st. kada je pripadalo Komarničkoj župi (danas područje Novigrada Podravskog). Prve pisane vijesti o Virju potječu iz 13.st., kada se naziva *Predeuych*, tj. Prodavić, Prodanić ili Prodanov grad. Ime je vjerojatno dobilo po svom prvom vlasniku Prodanu, zagrebačkom biskupu (1172-1185). To doznajemo i iz povelja ugarskog kralja Bele IV. iz 1244.g. kojom se dio dotičnog posjeda dodjeljuje Nijemcu Korardu, a potom 1264.g. Simonu, sinu Salamonovu, a drugi dio Tomi, sinu župana Joakima *de genere Churola*. Sve to potvrđeno je darovnicom od 20.7.1267.g., a tada se Virje naziva *Praudaniz in ducatu Sclavoniae iuxta Drawam*. No, sada se kao vlasnici virovske posjeda spominju ostrogonski nadbiskup Filip i župan Tomo, a već 1273.g. ban Henrik, mađarski plemić čija obitelj u to vrijeme u posjedu ima i grad Koprivnicu (CVEKAN 1976, 9-10; LOVRENČEVIĆ 1985; ĐURIĆ, FELETAR 1992, 229; GRIVIĆ 2002, 16-17; NADILO 2004, 579-580; PETRIĆ 2008).

Narednih 50-ak godina nema bitnijih događaja oko Virja, sve do 1326.g. kada u nastalim širim međuplemićkim sukobima posjed Virja i okolice dobiva ban Mikac Mihajević (1325-1343). Tako on postaje vlasnikom virovske crkvene župe (godine 1334. naziva se *Ecclesiae sancti Martini de Prodaniz*), ali i okolnih područja (Đurđevac, Koprivnica). U njegovo vrijeme obnavlja se utvrda Kamengrad (*Kuvar*), ali započinje i sve jači uzlet novog središta Podravine - Koprivnice, koja ubrzo zatim biva proglašena slobodnim i kraljevskim gradom poveljom kralja Ludovika iz 1356.g. Nakon Mikca, prodavičkim posjedom vlada Stjepan Mikac, poznat kao i Vrag od Prodavića, koji pristaje uz zavjerenike predvođene Stjepanom Lackovićem protiv kralja Žigmunda Luksemburškog. Na-

kon pokolja na „krvavom križevačkom saboru“ 1397.g., Stjepan Mikac namjeravao je pričekati kraljevu vojsku u zasjedi negdje između Virja i Đurđevca (vjerojatno u utvrđi Sušica), ali je iz straha dopustio prolaz vojsci i potom pobjegao put Bosne (CVEKAN 1976, 10-12; ĐURIĆ, FELETAR 1992, 193-195, 229; GRIVIĆ 2002, 17-18; NADILO 2004, 580; SLUKAN ALTIĆ 2005, 30-33; PETRIĆ 2007a).

Nakon tih burnih događaja za ovaj kraj i gotovo stotinu godina blagostanja, Virje i Đurđevac mijenjaju vlasnike te s ostalim podravskim, tj. prodavičkim posjedima pripadaju obitelji Talovac. Braća Petar i Matko kao odani prijatelji kraljevske obitelji dobivaju to veliko vlastelinstvo za samo 33 000 forinti, a poznato je kako Matko Talovac određeno vrijeme boravio u utvrđi Prodavić nakon imenovanja hrvatskim banom (1435). Nakon smrti Žigmunda Luksemburškog (1437) i Matka Talovca (1444) grofovi Celjski (Fridrik i Ulrik) proglašavaju se hrvatskim banovima, kojima se junački suprotstavlja Ivan Hunyadi 1446.g. kada u blizini Molvi prelazi rijeku Dravu s oko 15 000 ljudi i preotima im Đurđevac (Stari grad), Virje (Prodavić), Koprivnicu (Kamengrad) i ostale okolne posjede. Nakon tih događaja, većinu podravske posjeda zauzima njegov sin kralj Matija Korvin (1465), koji ih ubrzo zatim 1477.g. daje čakovečkoj obitelji Ernušt. Pismo kralja Vladislava iz 1492.g. pokazuje kako je obitelj Ernušt uz Stari grad u Đurđevcu posjedovala još 6 utvrđenih gradova i čak 109 manjih sela (posjeda, imanja, dimova). Tako veliki broj govori da je to razdoblje stabilnijih prilika tog područja. No, nakon smrti Gašpara Ernušta (1541), posljednjeg muškog izdanka čakovečke obitelji, veliki posjed dolazi u ruke Petra Keglevića kroz narednih pet godina. Tada se uzdiže koprivnički kapetan Luka Sekelj te zaposjeda Koprivnicu, Prodavić i Đurđevac (CVEKAN 1976, 12-13; ĐURIĆ, FELETAR 1992, 229; GRIVIĆ 2002, 18-19; NADILO 2004, 580; SLUKAN ALTIĆ 2005, 37; PETRIĆ 2007a; PETRIĆ 2007b). Upravo nekako u isto vrijeme jača osmanlijska opasnost na istoku. Godine 1552. pada Virovitica, a ubrzo potom Đurđevac i Prodavić odbijaju snažne napade Ulama-bega (u narodu se očuvala poznata *Legenda o picokima*). Naredne godine teške su za Prodavić, ali se on u raznim oblicima ipak uspio održati sve do sredine 17.st. kada postupno mijenja ime u Virje (CVEKAN 1976, 14-17; GRIVIĆ 2002, 19-20).

Prostorna organizacija koprivničke podravine

Osnovna jedinica lokalne samouprave na području Hrvatske tijekom kasnog srednjeg vijeka bila je županija. Svaka županija bez obzira na svoju veličinu tvorila je samostalnu područnu jedinicu, na čelu koje je stajao župan imenovan od strane kralja, a imena su vrlo često dobivale po rijekama, dolinama ili utvrđama oko kojih su se razvijale. Tijekom 14.st. kralj Žigmund Luksemburški vrši reorganizaciju županija na način da ih dijeli na manje teritorijalne organizacije, odnosno kotare i općine (selo, dim). Od vlasti župana bili su izuzeti samo crkveni posjedi i slobodni kraljevski gradovi poput

Virje-Županec, topografska karta s označenim područjem prikupljene keramike.

Križevaca ili Koprivnice. U to je vrijeme Križevačka županija bila najveća u sjevernoj hrvatskoj, a nastala je spajanjem većeg broja manjih županija, od kojih je najpoznatija bila Komarnička koja je zauzimala prostor Podravine oko Novigrada Podravskog, Virja i Đurđevca.

Križevačku županiju omeđivale su površinski manje županije: Varaždinska i Zagrebačka na zapadu, Virovitička na istoku, dok je na sjeveru graničila sa Zaladskom i Šomođskom (SLUKAN ALTIĆ 2005, 39). U vrijeme osmanlijskih prodora Križevačka županija sjedinjena je sa Zagrebačkom u jedinstvenu upravu, a ona kao takva više ne postoji.

Početak 16. st. poznato nam je nekoliko bitnih podataka koji svjedoče o gospodarskim prilikama ovog dijela Podravine. Čini se da u to vrijeme Molva (*Molwe*) preuzima mjesto središta porezne općine unutar Križevačke županije, budući da se u kraljevskim poreznim popisima 1507. i 1513. g. navodi kao sjedište vilikata. Tih godina spominje

Virje-Županec, pogled sa sjevera na poljoprivredne čestice koje sadrže površinske nalaze keramike.

se 33 dimova, što bi moglo ukazivati na približni broj okolnih manjih sela. Imenom se navode: Struga (*Ztruga*), Sv. Pavao (*Zenth Pal*), Đurđevac (*Zenth Gerg*), Gorbonok (*Gorbonoksfew*), Sušica (*Zwyszcz*), Komarnica (*Kamarcha*), Hotovo (*Hotbowo*), Županec (*Szpancz*), Prodavić (*Prodawyz*) itd. Od navedenih naselja postoje pretpostavke da se naselje Struga nalazilo na području Hlebina, Prodavić na području Virja, Sušica u najbližoj okolici Đurđevca, Županec između Molvi i Virja, Sv. Pavao u Pavljancima kod Ferdinandovca, a Hotova uz istoimeni potok između Virja i Šemovaca itd. (NADILO 2004, 579; PAVLEŠ 2007; PETRIĆ 2007a). Godine 1520. više nema spomena sela Županec, te je moguće da selo više nije naseljeno, a njegovo se stanovništvo (ili dio njega) moglo isto tako skloniti i u sigurniji utvrđeni Prodavić. Tom se prilikom spominje samo 28 dimova, što znači manji broj sela.

Većina tih naselja, osim Prodavića (Virja) i Đurđevca, propada u vrijeme osmanlijske provale tijekom 1.pol.16.st. kada nestaju srednjovjekovna selišta, a najveći dio stanovništva povlači se u sigurnije utvrde, utvrđena naselja ili teško pristupačne šume i močvare, dok manji dio postepeno migrira u sigurnija područja na sjever i zapad (Ugarska i Moravska; NADILO 2004, 580; PETRIĆ 2007b).

Arheološki nalazi

Prilikom obilaska više poljoprivrednih čestica sjeverno od Virja tijekom proteklih

nekoliko godina pronađena je određena količina keramičkih ulomaka što je jasno ukazalo na postojanje kasnosrednjovjekovnog sela, čiji je položaj (kako je već ranije spomenuto) početkom 80-ih godina 20.st. prepoznao Zorko Marković.

Međutim, površinski nalazi vrlo su usitnjeni uslijed intenzivne obrade zemlje tako da se vrlo rijetko pronalaze veći ulomci keramičkog posuđa. U ovom radu donosim tek 20-ak ulomaka keramike koji svojim karakteristikama mogu dati vremensku odrednicu naselja, a većinom je riječ o ulomcima lonaca i poklopaca, dok su ostali oblici zastupljeni u manjem omjeru. Takav odnos ne začuđuje budući da su i na drugim kasnosrednjovjekovnim selima većim udjelom zastupljeni upravo lonci i poklopci što nam govori kako se većim dijelom konzumirala tečna (jušna) hrana. To se može vidjeti i na Ciglenici kod Varaždinskih Toplica (BEKIĆ 2006, 31-67) ili Selima u Starim Perkovcima kod Đakova (pisac ovih redaka sudjelovao je u zaštitnim iskopavanjima, a tijekom 2009.g. očekuje se i konačna objava rezultata iskopavanja).

No, ovdje predočeni nalazi oblikovno su sličniji onima iz Starih Perkovaca gdje je čitavo selo datirano u 14.st. Poglavitito se to odnosi na obode lonaca, koji su u suštini istih osobina (T.1, T.2). Vrlo se često trakasti obod okomito spušta prema vratu koji je jače uvijen prema unutra, dok je sam obod s vanjske strane profiliran pomoću jednog ili dva nenaglašena rebra ili pak jednim širim i plitkim žlijebom. Redovito s unutrašnje strane imaju utor za poklopac. Izrađivani su na brzovrtećem kolu što nam jasno pokazuju neki ulomci koji na vanjskoj strani imaju otisak lončarskog kola u obliku križa ili četverokuta (T.3-5). Ti su tragovi ostaci tehničkog procesa izrade posude, koji pripomaže posudama prilikom brze vrtnje kako se ne bi srušile.

Keramika je vrlo dobro pečena tako da su ulomci čvrsti i ne osipaju se. No, glina nije potpuno pročišćena pa se stoga u sastavu pronalaze primjese poput pijeska, većih i/ili manjih kamenčića. Boje se protežu od raznih tonova smeđe, sivkastosmeđe pa do tamnijih crnih tonova, dok se često pronalaze i tonovi narančaste boje.

Većina oboda (T.1-2,5,6; T.2-3,4,5) isto tako pokazuje veliki stupanj sličnosti i s onima pronađenim u ugarskim kasnosrednjovjekovnim utvrdama Buda i Pécs (HOLL 1963a, 27-29, Abb. 29-31; HOLL 1963b, 344, 374-375, 22-24. kep., 72-72. kep.; KÁRPÁTI 1978, 185-191). Tamošnja keramika datirana je u vrijeme 13-14.st., a zbog prostore blizine jasno je kako je tamo tražen uzor. Prevladavajuća učestalost lonaca vjerojatno je povezana s onodobnim siromašnim uvjetima života kada je očigledno bilo mnogo isplativije i jednostavnije pripremiti jedan veći lonac neke vrste variva, gulaša i slično, koji je vrlo lako mogao utažiti glad višečlane obitelji.

Na jednom ulomku drške poklopca (T.3-3) s gornje strane nalazi se vidljivi otisak lončarskog kola u vidu križa koji nam govori kako je poklopac bio izrađen. Naime, rađen je na kolu naopako, odnosno drška se nalazila na kolu, a obod s gornje strane (rađen je kao zdjela). Veći broj sličnih poklopaca s takvim otiscima pronađena je na kasnosrednjovjekovnom nalazištu Krasna pored Košica, gdje su datirani u šire razdoblje od 13. do 16.st. (POLLA 1986, 235, Obr. 115).

Osim kuhinjskih lonaca i poklopaca, pronađen je i manji broj ulomaka finije keramike (T.3-1,2,4). Ona je tanjih stijenki i premazana je tankim slojem bijele mat engobe samo s vanjske strane. To nam pokazuje kako nije riječ o namjeri lončara da posuda bolje sačuva svoj sadržaj, već je premaz čisto dekorativnog karaktera. Naime, u to vrijeme u Italiji svoj razvojni put započinje majolika, kod koje se premaz nalazi preko obje strane posuda, a i neki primjerci mađarskog porijekla imaju sjajni smeđi premaz na unutrašnjoj strani (MARKOVIĆ 1982, 11). Najzanimljiviji ulomak finije keramike (T.3-1) jest dio izvijena oboda i uskog vrata trbušastog vrča. Takvi vrčevi imaju jednu ručku koja spaja obod i rame, nemaju izljev, dno je ravno (T.3-4), a vrlo često ukrašeni su snopovima žlijebova na truhu (T.3-2). Vjerojatno su austrijskog porijekla, gdje se proizvode tijekom 13.st. što nam pokazuju primjerci iz Beča i Bude (ORTOLF 1982, 50, Kat. 33; HOLL 1963a, Abb. 33-1; HOLL 1963b, 338, 8.-9. kep.).

Osim ovih ulomaka kuhinjskog posuđa, pronađen je i jedan ulomak (T.3-6) koji bi po svemu mogao činiti dio jednostavnog čašastog pećnjaka ravnog oboda. Slični ugarski pećnjaci datiraju u 14.st. i još uvijek ne čine dijelove klasičnih gotičkih kaljevih peći, već su dijelom nekih jednostavnijih peći (HOLL 1963b, 377, 75 kep.).

Zaključak

Kako na običenom području sjeverno od Virja za sada nisu primijećeni ostaci srednjovjekovnih građevina, pretpostaviti je da su stambeni objekti sela bili građeni isključivo od organskog materijala, prvenstveno drva i trstike, kojeg je u to vrijeme bilo u izobilju. I dan danas mještani pričaju kako je to područje vrlo močvarno, poglavito u vrijeme obilnijih oborina. Što se potoka Zdelje tiče, on tijekom ljetnog razdoblja vrlo često presušuje, a koritom Čivčevca vrlo rijetko teče voda. No, prije samo 50-ak godina Zdelja je još uvijek bila visokog vodostaja i brzog toka, punog ribe i rakova, što se može pretpostaviti i za Čičevac. Vjerojatno je i tijekom kasnog srednjeg vijeka sve ovo bilo vrlo močvarno područje, između kojih se uzdizalo nekoliko blago povišenih brežuljaka sakrivenih visokim šašom i trstikom, a u blizini je vjerojatno bilo i gustih i bogatih šuma. U takvom su okruženju seljaci mogli slobodno živjeti, a poznato je iz pripovijedanja starih ljudi kako su se Virovci u vrijeme osmanlijskih napada skrivali u tim močvarnim predjelima. Močvare su bile prepune blatnih graba, odnosno virova, po kojima je današnje selo Virje tijekom 17.st. i dobilo ime (CVEKAN 1976, 19; GRIVIĆ 2002, 20).

Da li je ovdje zaista riječ o srednjovjekovnom selu Županec koje je za sada poznato samo iz povijesnih vrela ili pak nekom drugom o kojem ne postoje zapisi, teško je reći. Uzmemo li u obzir područje pronađenih keramičkih ulomaka koji datiraju u vrijeme od 13. do 15.st., ime Županci koje još uvijek živi u u sjećanjima Virovaca i povijesna vrela koja srednjovjekovno selo Županec (*Szupancz*) spominju tijekom istog razdoblja mogli

Dio pronađenih ulomaka kuhinjske (ugarske) keramike.

bi zaključiti kako je tu doista riječ o tom selu. Pronađeni keramički ulomci pokazuju sličnosti s keramikom ugarske i austrijske provenijencije, u čijim su gradovima traženi uzori. Međutim, samo na osnovu određene količine površinskih nalaza nije jednostavno omeđiti rasprostranjenost naselja jer dugogodišnja obrada poljoprivrednog zemljišta može pojedine ulomke prenijeti i do stotinu metara dalje od izvornog položaja. Stoga bi jedini odgovor na otvoreno pitanje mogla pružiti arheološka iskopavanja (probna ili sustavna). Nadam se da će se u skorije vrijeme pokazati zanimanje javnosti za našu povijest, virovsku i podravsku, jer bez njezine podrške sama znanost uistinu može vrlo malo napraviti.

KATALOG:

T.1 - kuhinjska keramika

- 1- Ulomak zaobljenog oboda lonca s utorom za poklopac s unutrašnje strane. Ispod oboda jače naglašeno zaobljeno rebro. Crnosiva boja s vanjske strane, smeđa s unutrašnje, u presjeku siva boja. Dobro pročišćena glina s primjesama pijeska i više sitnih kamenčića. Dimenzije ulomka: v.oč. 33 mm, š.oč. 41 mm, d.st. 6-8 mm.
- 2- Ulomak zaobljenog oboda lonca s utorom za poklopac s unutrašnje strane. Ispod oboda jače naglašeno zaobljeno rebro. Crnosiva boja s vanjske strane, siva u presjeku. Rupičasta površina, gruba na dodir. Dimenzije ulomka: v.oč. 34 mm, š.oč. 31 mm, d.st. 3-6 mm.
- 3- Ulomak trakastog oboda lonca s utorom za poklopac s unutrašnje strane. Plitki žlijeb na ramenu

Dio pronađenih ulomaka finije (austrijske) keramike.

posude. Narančastosmeđa boja, a u presjeku siva boja. Dobro pročišćena glina s malo primjesa sitnih kamenčića. Dimenzije ulomka: v.oč. 51 mm, š.oč. 32 mm, d.st. 4-7 mm.

4- Ulomak lagano zaobljenog oboda manjeg lonca s plitkim usječenim žlijebom na vrhu. Obod od vrata odijeljen četvrtastim naglašenim rebrom. S unutrašnje strane utor za poklopac. Siva boja s vanjske i unutrašnje strane s tragovima gorenja, u presjeku svijetlo siva boja. Dobro pročišćena glina s manje primjesa pijeska. Dimenzije ulomka: v.oč. 35 mm, š.oč. 41 mm, d.st. 5-7 mm.

5- Ulomak trakastog oboda manjeg lonca s utorom za poklopac s unutrašnje strane. Obod od vrata odijeljen naglašenim zaobljenim rebrom i plitkim žlijebom pod njim. Crnosiva boja, u presjeku svijetlo siva boja. Dobro pročišćena glina s manje primjesa sitnih kamenčića. Dimenzije ulomka: v.oč. 49 mm, š.oč. 72 mm, d.st. 4-6 mm.

6- Ulomak ravnog trakastog oboda lonca s utorom za poklopac s unutrašnje strane. Obod od vrata odijeljen lagano naglašenim trokutastim rebrom. Crvenkastosmeđa boja s vanjske strane, u presjeku siva. Dobro pročišćena glina s malo primjesa pijeska. Dimenzije ulomka: v.oč. 49 mm, š.oč. 83 mm, d.st. 3-7 mm.

T.2 - kuhinjska keramika

1- Ulomak zaobljenog oboda većeg lonca lagano izvijenog prema van. Nenaglašeno horizontalno rebro ispod oboda s vanjske strane i jedno s unutrašnje, ispod kojeg se nalazi nekoliko žljebljenih ureza nastalih prilikom izrade posude. Narančasta boja s vanjske i unutrašnje strane, sa sivim i crnim mrljama od gorenja. Siva boja u presjeku ulomka. Dosta primjesa pijeska, manjih i većih kamenčića. Dimenzije ulomka: v.oč. 49 mm, š.oč. 67 mm, d.st. 6-7 mm.

2- Ulomak zaobljenog oboda lonca s utorom za poklopac s unutrašnje strane. Obod od vrata odijeljen ostrim jačim trokutastim rebrom. Narančasta boja, siva u presjeku. Dobro pročišćena glina s malo primjesa pijeska i kamenčića, površina gruba na dodir. Dimenzije ulomka: v.oč. 26 mm, š.oč.

29 mm, d.st. 4-6 mm.

3- Ulomak ravnog trakastog oboda lonca s utorom za poklopac s unutrašnje strane. Obod od vrata odijeljen ostrim trokutastim rebrom. Siva boja, isto u presjeku. Dobro pročišćena glina s malo primjesa pijeska. Dimenzije ulomka: v.oč. 31 mm, š.oč. 41 mm, d.st. 5-7 mm.

4- Ulomak ravnog trakastog oboda lonca s utorom za poklopac s unutrašnje strane. Obod od vrata odijeljen naglašenim trokutastim rebrom. Siva boja s vanjske strane i u presjeku, s narančasta boja s tragovima gorenja. Manje primjesa pijeska i manjih kamenčića. Dimenzije ulomka: v.oč. 52 mm, š.oč. 33 mm, d.st. 4-8 mm.

5- Ulomak ravnog trakastog oboda lonca s utorom za poklopac s unutrašnje strane. Obod od vrata odijeljen ostrim trokutastim rebrom. Crvenkastosmeđa boja s vanjske strane, smeđa s unutrašnje, u presjeku siva. Dobro pročišćena glina s malo primjesa kamenčića. Dimenzije ulomka: v.oč. 40 mm, š.oč. 29 mm, d.st. 6-8 mm.

6- Ulomak ravnog oboda lonca lagano izvijenog prema van s utorom za poklopac s unutrašnje strane. Sivosmeđa boja, u presjeku siva. Dobro pročišćena glina s malo pijeska. Dimenzije ulomka: v.oč. 52 mm, š.oč. 47 mm, d.st. 4-7 mm.

7- Ulomak trakastog oboda lonca s utorom za poklopac s unutrašnje strane. Obod od vrata odijeljen nenaglašenim rebrom. Narančastosiva boja, u presjeku siva. Dobro pročišćena glina s manje primjesa pijeska i vapnenca. Dimenzije ulomka: v.oč. 44 mm, š.oč. 50 mm, d.st. 4-6 mm.

8- Ulomak ravnog trakastog oboda većeg lonca ili pitosa (spremišne posude) s plitkim usječenim žlijebom na vrhu. Obod od vrata odijeljen naglašenim rebrom. S unutrašnje strane utor za poklopac. Narančasta boja s vanjske strane, s unutrašnje i u presjeku siva boja. Dosta primjesa manjih i većih kamenčića, površina gruba na dodir. Dimenzije ulomka: v.oč. 55 mm, š.oč. 68 mm, d.st. 10-22 mm.

T.3 - fina stolna i kuhinjska keramika

1- Ulomak zaobljenog trakastog oboda vrča s utorom za poklopac s unutrašnje strane. Obod od vrata odijeljen jače naglašenim oblim rebrom. Narančasta boja s bijelim engoba premazom s vanjske strane, u presjeku siva boja. Fino pročišćena glina. Dimenzije ulomka: v.oč. 36 mm, š.oč. 43 mm, d.st. 3-6 mm.

2- Ulomak trbuha trbušastog vrča. Dva šira žlijeba s vanjske strane. Okernarančasta boja s bijelim engoba premazom s vanjske strane, u presjeku siva boja. Fino pročišćena glina s malo primjesa pijeska. Dimenzije ulomka: v.oč. 68 mm, š.oč. 52 mm, d.st. 3-5 mm.

3- Ulomak drške poklopca podvinutog oboda. S vanjske strane na vrhu poklopca otisak lončarskog kola u vidu križa. Siva boja s tragovima gorenja, ista u presjeku. Malo primjesa pijeska, te nešto manjih i većih kamenčića. Dimenzije ulomka: v.oč. 21 mm, š.oč. 48 mm, d.st. 4-7 mm.

4- Ulomak ravnog dna trbušastog vrča. Bijeli engoba premaz s vanjske strane, siva boja s unutrašnje i u presjeku. Fino pročišćena glina s malo primjesa pijeska. Dimenzije ulomka: v.oč. 36 mm, š.oč. 44 mm, d.st. 3-8 mm.

5- Ulomak dna lonca. S vanjske strane otisak lončarskog kola u vidu pravokutnika. Siva boja s tragovima gorenja, svjetlija u presjeku. Vrlo malo primjesa pijeska, te nešto više manjih i većih kamenčića,

površina gruba na dodir. Dimenzije ulomka: v.oč. 23 mm, š.oč. 69 mm, d.st. 4-6 mm.

6- Ulomak ravnog oboda čašastog pećnjaka s usječenim žlijebom na vrhu. Okeržuta boja, sivkasta boja u presjeku. Vrlo malo primjesa pijeska. Dimenzije ulomka: v.oč. 39 mm, š.oč. 38 mm, d.st. 5-10 mm.

LITERATURA:

BEKIĆ, L. 2006 - *Zaštitna arheologija u okolici Varaždina*. Zagreb 2006.

CVEKAN, P. 1976 - *Virje*. Virje 1976.

ĐURIĆ, T., FELETAR, D. 1992 - *Stari gradovi, dvorci i crkve sjeverozapadne Hrvatske*. Četvrto dopunjeno I izdanje. Koprivnica 1992.

GRIVIĆ, J. 2002 - *Novo Virje. Povijest i kronologija događanja do 2000. godine*. Novo Virje 2002.

HOLL, I. 1963a - *Mittelalterliche Funde aus einem Brunnen von Buda*. *Budapest Régiségei XX*. Budapest 1963. 13-39.

HOLL, I. 1963b - *Középkori cserépedények a Budai Várpalotából (XIII-XV. század)*. *Budapest Régiségei XX*. Budapest 1963. 335-394.

KÁRPÁTI, G. 1978 - *Középkori kutak Pécsset - I (Mittelalterliche Brunnen in Pécs I)*. *Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 23*. Pécs 1978. 165-192.

LOVRENČEVIĆ, Z. 1985 - *Srednjovjekovne gradine u podravskoj regiji*. *Podravski zbornik* 1985. Koprivnica 1985. 168-199.

MARKOVIĆ, Z. 1982 - *Nekoliko arheoloških bilježaka iz sjeverozapadne Hrvatske*. *Muzejski vjesnik* 5. Varaždin 1982. 11-17.

NADILO, B. 2004 - *Podravske utvrde u blizini Koprivnice*. *Građevinar* 56. Zagreb 2004. 575-583.

ORTOLF, H. 1982 - *Keramische Bodensfunde aus Wien. Mittelalter - Neuzeit*. Wien 1982.

PAVLEŠ, R. 2007 - *Područje srednjovjekovne župe Prodaviž (Virje)*. Team Komarnica & Povijesno društvo Koprivnica. Web objava: 24.02.2007. www.podravina.net

PETRIĆ, H. 2007a - *Molve i okolica*. Hrvatski povijesni portal. Web objava: 26.11.2007. <http://povijest.net>

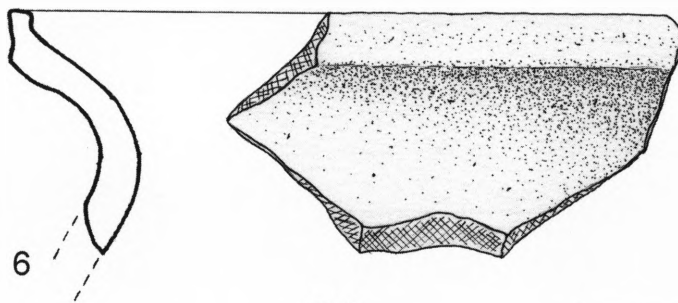
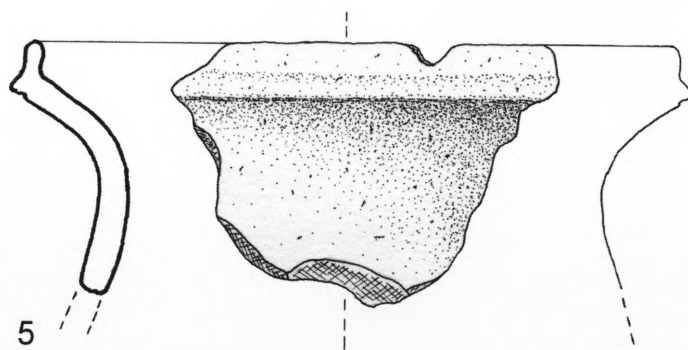
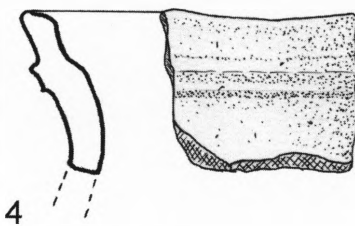
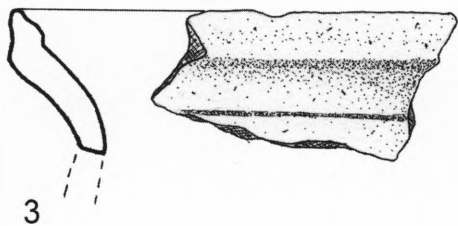
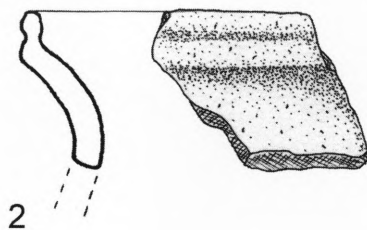
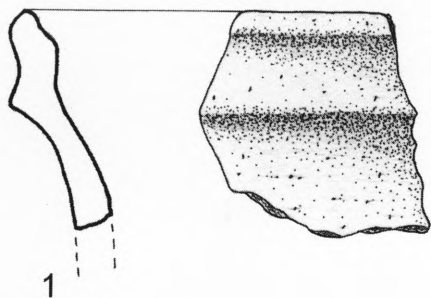
PETRIĆ, H. 2007b - *Prilog poznavanju socioekonomske i vojne organizacije malih utvrda Varaždinskog generalata u 17. stoljeću na primjeru Virja i Novigrada*. Team Komarnica & Povijesno društvo Koprivnica. Web objava: 24.02.2007. www.podravina.net

PETRIĆ, H. 2008 - *Razvoj naselja uz rijeku Dravu u dijelu Koprivničke Podravine*. Hrvatski povijesni portal. Web objava: 11.05.2008. www.povijest.net

POLLA, B. 1986 - *Košice - Krásna*. Bratislava 1986.

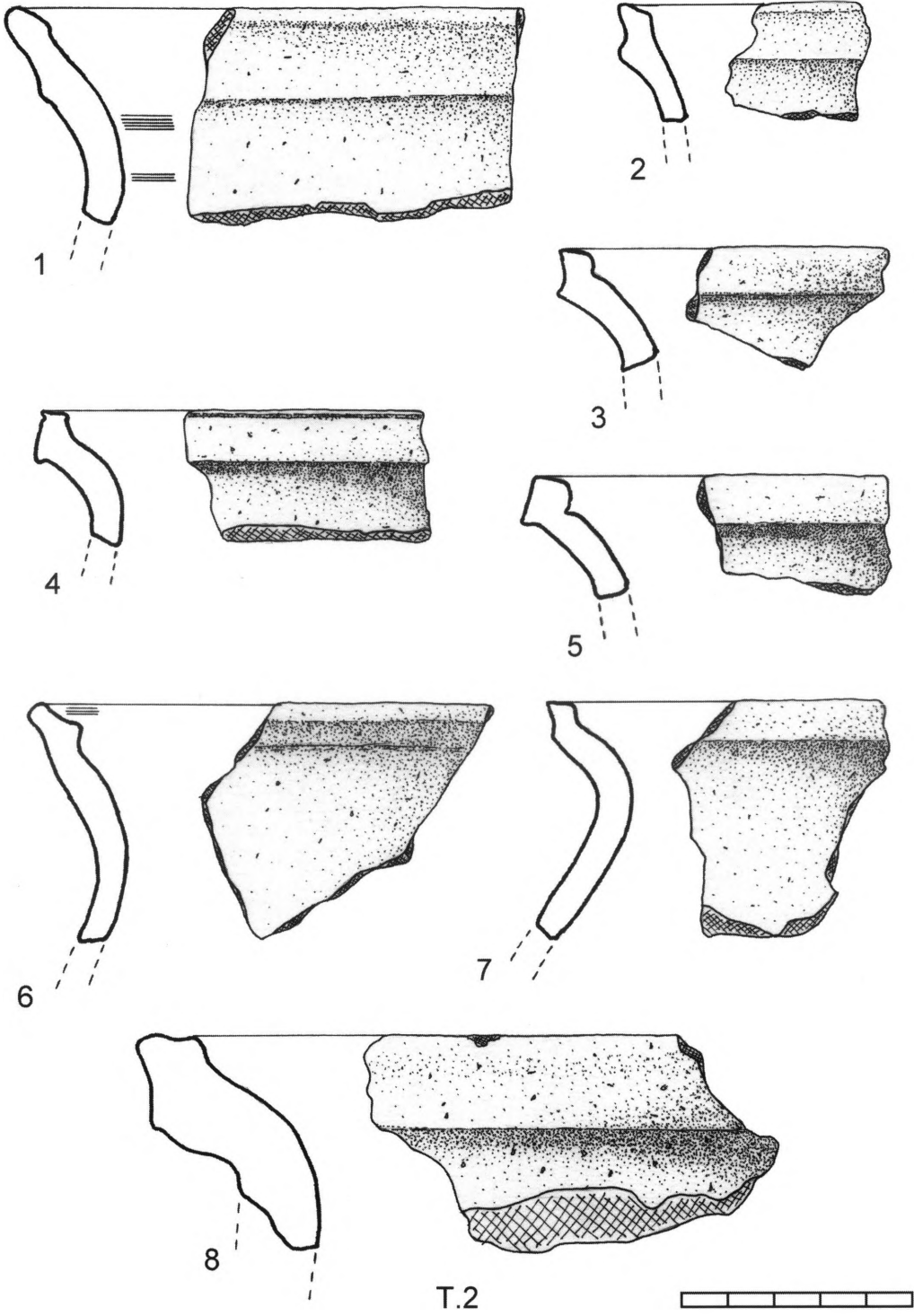
REGISTAR 1997 - *Registar arheoloških nalaza i nalazišta sjeverozapadne Hrvatske*. Drugo dopunjeno izdanje. Bjelovar 1997.

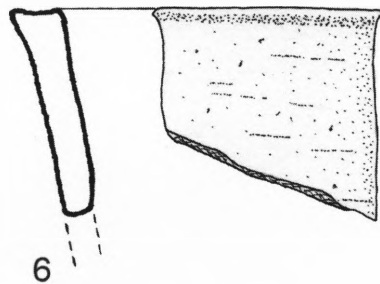
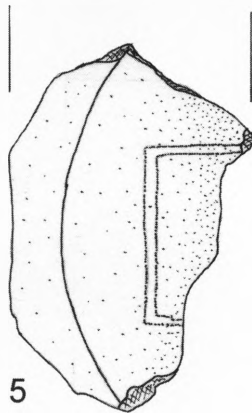
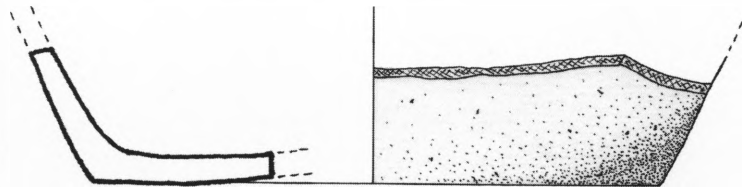
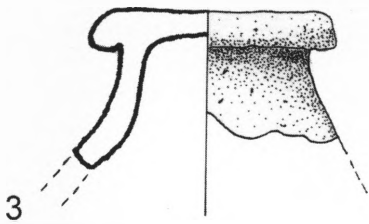
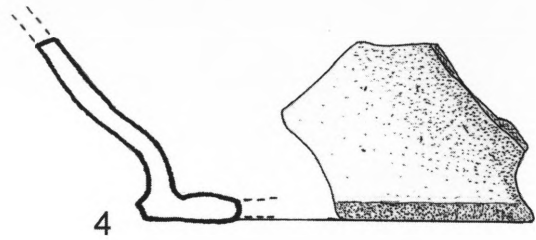
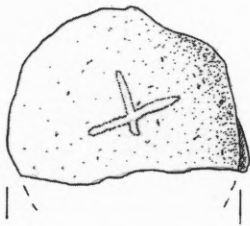
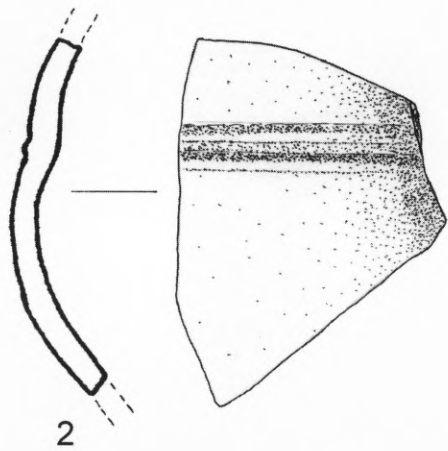
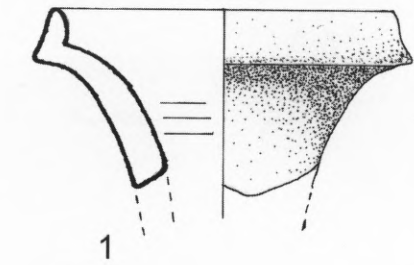
SLUKAN ALTIĆ, M. 2005 - *Povijesni atlas gradova, III. svezak: Koprivnica*. Koprivnica 2005.

T.1

T.3

